

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 28

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 28. — Рівне: РДГУ, 2004. — 132 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янциур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мігюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 30.04.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 9.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

3. Богоявленский Д.Н., Менчинская Н.О. Психология усвоения знаний в школе. – М.: АПН РСФСР. – 1971. – 250 с.
4. Вашуленко М.С. Орфоепія і орфографія в 1-3 класах. – К.: Рад. школа, 1982. – 104 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
6. Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики української мови. – Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 250 с.
7. Лазарчук Л.Ю. Укр. мова. 5 клас: Зб. завд., вправ, дикт., загадок, лінгв.казок, мовних ігор. – Т.: Підручники і посібники, 2000. – 112 с.
8. Матвієнко В. Вправи з ключами до різних тем правопису // Укр. мова та літ. – 2003. – №18. – С. 13-19.
9. Огородников И.Т. Педагогика. – М.: Учпедгиз МП РСФСР, 1950. – 205 с.
10. Павлов И.П. Полное собрание сочинений. Т. 3. – М.: Изд-во АПН СССР, 1951. – 220 с.
11. Педагогика. / Под ред. П.Н. Груздева. – М.: Учпедгиз, 1941. – 306 с.
12. Психология формирования знаний и навыков у школьников. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 303 с.
13. Словник укр. мови. В 11 т. – Т.1. – К.: Наук. думка, 1971. – 799 с.
14. Супрун Л.М. Дидактические основы формирования у учащихся навыков и умений. / На материале предметов гуманитарного цикла: Дисс. ... канд. пед. наук. – М., 1975. – 202 с.
15. Ющук І.П. Психологічний аспект у методиці викладання рідної мови // Дивослово. – 1999. – №8. – С. 42-45.

Резюме. Дидактические основы упражнений по орфографии в 5-7 классах. Многократные повторения при проведении упражнений должны повышать самостоятельность учеников. Важным условием формирования орфографических навыков является последовательность заданий. Тип урока определяет структуру дидактического материала. Выбор орфограммы зависит от определения правила, которое служит указателем при написании.

Ключевые слова: упражнение, орфографические навыки, дидактический материал, орфографическое правило.

Summary. Didactic bases of the exercises of spelling on the 5-7 forms. Multiplied repetitions during the process of fulfilling the exercises are directed on perfection of the pupils self-work. The most important condition of spelling skills formation is the step-to-step procedure. Every kind of the lesson requires the definite structure of didactic stock. Which orfogram to choose depends on the rule obtained, and it serves as a directive for the pupils.

Key words: exercise, spelling skill, didactic stock, spelling rule.

Одержано редакцією 15.04.2004.

УДК: 373.503. 53: 613.6 О.М.ХОРОНЖЕВСЬКИЙ

ФОРМУВАННЯ гігієнічної культури у школярів основної школи в процесі трудового навчання – запорука профілактики професійних захворювань

Резюме. Причинами виникнення професійних захворювань, здебільшого, є порушення культури праці, недотримання правил техніки безпеки на робочому місці, створення аварійних ситуацій, невикористання засобів індивідуального захисту, неухважність та ін.

На уроках трудового навчання необхідно навчати учнів не лише виконувати правила техніки безпеки, а формувати у них раціональне гігієнічне мислення, яке направлене на здатність усвідомити наявність шкідливих факторів виробничого середовища, джерел їх утворення, а також необхідність застосування засобів захисту від цих факторів. Необхідно формувати у школярів здатність до вчинку, який дозволяє не допустити виробничих травм.

Ключові слова: гігієнічна культура, професійні шкідливості, моральна культура, засоби індивідуального захисту, виробниче середовище.

Причинами виникнення професійних захворювань, здебільшого, є порушення культури праці, недотримання правил техніки безпеки на робочому місці, створення аварійних ситуацій, невикористання засобів індивідуального захисту, неухважність та ін.

В десятій доповіді об'єднаного комітету Всесвітньої організації охорони здоров'я з професійної гігієни „Епідеміологія пов'язаних з працею хвороб і нещасних випадків” (Женева, 1991) відмічається, що професійна травма серед різних професій є серйозною національною проблемою для багатьох країн [6]. Є багато причин виникнення нещасних випадків. Однак причинні і сукупні фактори завжди включають як людські фактори, так і фактори оточуючого середовища на підприємстві і є компонентами багатфакторної системи, в середині якої слід шукати вирішальні фактори виникнення нещасних випадків на виробництві.

Фактори оточуючого середовища включають різні фізичні фактори виробництва, а також соціальну сферу, наприклад, систему управління. В багатьох випадках в основі нещасних випадків лежить недосконалий процес управління на виробництві.

Однак велику роль відіграють і антропогенні (людські) фактори. Більшість випадків людської діяльності потребує активного уникнення від помилок, які можуть призвести до нещасних випадків. Працююча людина

зобов'язана розрізнити і усвідомлювати небезпеку, визначити хід дій, швидко реагувати на ризикову ситуацію, щоб уникнути нещасний випадок. Нещасний випадок може виникнути, якщо не було видимих при знаків загрози, якщо ситуація не була розпізнана, або усвідомлення, як небезпечна, або людина безвідповідально віднеслась до своїх дій, не знала як діяти в даній ситуації. Тому проблеми безпечної поведінки на виробництві повинні бути включені у вигляді курсу в системі навчання спеціалістів, у виробничі інструкції, навчальні посібники і т.д. [6].

З приводу цього доцільно поставити запитання, коли починати вчити людину безпечній поведінці на роботі: при поступленні на роботу, при отриманні професійної освіти, чи ще на шкільній парті?

На наш погляд, саме серед учнів основної школи в процесі трудового навчання у свідомості учнів необхідно формувати потребу суворо виконувати правила техніки безпеки праці на будь-якому робочому місці, бути дисциплінованими, акуратними, чесними при виконанні виробничих процесів та ін. Безпосередня участь школярів в організації трудової діяльності на уроках трудового навчання дає змогу значно підвищити рівень і глибину знань, а практична робота учнів на уроках праці відкриває широкі можливості для їхньої гігієнічної підготовки, активно сприяє формуванню через освіту здорового способу життя, а також трудового, морального, естетичного, санітарно-гігієнічного та інших складників багатогранного процесу національного виховання.

Талановитий педагог і вчений Василь Олександрович Сухомлинський вважав трудове навчання практичною підготовкою молодого покоління до участі в суспільному виробництві й водночас важливим елементом морального, інтелектуального та естетичного виховання [3]. Про вміння працювати В.О.Сухомлинський сказав наступне: „Єдність праці і емоційно-естетичного виховання досягається тим, що людина, пізнаючи світ працею, створює красу, стверджуючи цим в собі почуття краси праці, творчості, пізнання. Створення краси праці – це ціла область виховання, яка відноситься, нажаль, до педагогічної цілини [5]. На наш погляд, одна із граней „створення краси праці” – це навчання безпечної праці, яка не принесе шкоди для свого здоров'я і здоров'я інших людей і саме це ми обрали предметом нашого дослідження. Далі В.О.Сухомлинський відмічає, що багаторічний досвід виховної роботи переконав нас в тому, що підлітків, юнаків і дівчат уже пізно вчити (і дуже важко перевчати). Їм буде зрозуміла суспільна необхідність цих і аналогічних вчинків, але вони не будуть так поводитись, якщо в дитинстві і ранньому отроцтві у них не були сформовані глибокі моральні звички, якщо думка, яка спонукає до моральної поведінки, не була ними пережита і не знайшла слід в їх душі. Моральні звички, які відображають відношення наших підлітків, юнаків і дівчат до речей і через речі до людей в роки старшого дитинства і ранньої юності лише закріплюються.

Це дуже важлива умова успішного морального виховання. Вирішення більш складних завдань морального виховання в підлітковому та юнацькому віці (формування переконань про життєвий ідеал, усвідомлення найважливіших істин наукового світогляду та ін.) стає можливим завдяки тому, що в дитинстві і ранньому отроцтві були сформовані більш елементарні звички моральної культури. Уже в процесі формування моральних звичок, які відображають відношення до речей і через речі до людей, у дітей складаються перші уявлення про добро і зло, честь і безчестя, справедливість і несправедливість, обов'язок, щастя, гідність. Більш вищою сходиною цього процесу є спонукання до вчинків, які заключають в собі безпосереднє відношення до людей, до самого себе, до суспільних інтересів. Мета цих вчинків – пробуджувати переживання думки, що свої вчинки мені потрібно узгоджувати з інтересами оточуючих людей. Вчинки, які вчать жити серед людей – це говорячи образно, фундамент моральної культури на якому в подальшому будується все [5].

Таким чином, починати вчити працювати безпечно юнаків, дівчат, молодь під час професійного навчання уже пізно.

На наш погляд, ще в дитинстві і ранньому отроцтві потрібно формувати елементарні моральні звички дотримання правил гігієни при виконанні навчальної праці, дотримання правил техніки безпеки. Діти повинні не лише знати, але й виконувати ці норми. Вони повинні навчити думати і „Що це за процес виконання роботи? Які складники цього процесу? Які можуть виникати шкідливі фактори для здоров'я у результаті виконання цієї роботи? Як я повинен захиститись від цих шкідливих факторів і як захистити оточуючих людей? і т.д.?

Для цього потрібно знати основні професійні шкідливості, джерела їх утворення і основні засоби колективного та індивідуального захисту.

У загальноосвітніх навчальних закладах трудове навчання відбувається переважно у процесі навчальної праці. Завдяки цьому в учнів формується цілий ряд морально-вольових якостей, потрібних для будь-якого виду трудової діяльності. Це – увага, спостережливість, зосередженість, наполегливість, акуратність, вміння переборювати труднощі, доводити справу до кінця.

Ця навчальна дисципліна є активним засобом переходу від теорії до практики, від знань до вмінь та навичок, формування таких особистісних якостей як працелюбство, наполегливість, колективізм, посидючість та ін.

Також одним з найважливіших елементів трудового навчання є знайомство учнів з професіями сучасного виробництва, які відбуваються під час теоретичних занять.

Ми вважаємо, що на уроках трудового навчання необхідно навчати учнів не лише виконувати правила техніки безпеки, а формувати у них раціональне гігієнічне мислення, яке спрямоване на здатність усвідомити наявність шкідливих факторів у виробничому середовищі, джерел їх утворення, а також існування засобів і правил захисту від цих факторів. Необхідно також сформувати у них звичку користуватись засобами індивідуального захисту в процесі роботи, а також здатність до вчинку не допущення виробничих травм.

Таким чином, глибокі перетворення в економіці країни, перехід до ринкових відносин вимагають від

сучасної людини адекватного мислення та поведінки. Одним із засобів формування цього мислення, на наш погляд, є гігієнічне виховання молоді. Завданнями гігієнічного виховання молоді, на наш погляд, є формування раціонального гігієнічного мислення, що стане запорукою адаптації молоді людини до виробничих умов, до зміцнення її здоров'я, до профілактики професійних захворювань, а отже до підвищення її конкурентоспроможності в бурхливій сфері ринку.

Нами було проведено анкетне опитування 104 учнів 8-9 класів чоловічої статі ЗОШ №8 м. Рівне. Результати опитування показали, що 78,8% опитаних подобаються уроки трудового навчання; 3,8% опитаних не подобаються уроки трудового навчання; 17,3% не завжди подобаються вище вказані уроки.

№ з/п	Назва питання	Варіанти відповідей	Кількість відповідей	Кількість відповідей, %
1	Що потрібно людині в сучасних умовах, для того, щоб досягнути успіху у навчанні, а потім у роботі?	Добре вчитися	53	50,9
		Мати міцне здоров'я	31	29,8
		Мати гроші	10	9,6
		Вести здоровий спосіб життя	5	4,8
		Виконувати вказівки вчителів	4	3,8
2	Як Ви відноситеся до свого здоров'я?	Я піклуюся про своє здоров'я	41	39,4
		Я інколи хворію, але це більше турбує батьків, аніж мене	32	30,7
		Я здоровий і над цим не замислююся	11	10,5
		Мене дуже турбує, що я часто хворію	10	9,61
		Я часто хворію, але це мене не турбує	7	6,3
		Інше	6	5,7
			-	-

Серед усіх груп професій, щоб досягти певних успіхів, людині потрібно мати міцне здоров'я і працювати над його збереженням. Тому ми вважаємо, що в рамках шкільного предмету „Трудове навчання” є всі можливості для опанування учнями основами гігієнічних знань і для здобуття досвіду їх практичного застосування. На наш погляд це сприятиме, по-перше, вихованню позитивного ставлення до праці, до свідомого збереження свого здоров'я та здоров'я оточуючих людей; по-друге, ознайомленню з надбаннями людства по основам гігієни та санітарії при проведенні трудової діяльності, що в свою чергу впливатиме на виховання свідомості учнів, по-третє, сприятиме формуванню у них засад здорового способу життя, профілактики професійних захворювань і виробничих травм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балаян М.С., Михайлов М.И. Вирусные гепатиты. Энциклопедический словарь. – М.: Амипресс, 1999. – 301 с.
2. Измайлов Д.В. Эпидемиологическая характеристика и меры специфической профилактики вирусных гепатитов у медицинских работников. // Мир вирусных гепатитов. – 2001. – № 2. – С. 6-9.
3. Калініченко Н.А. Развитие педагогических идей Василия Сухомлинского з трудового та економічного виховання молоді в сучасних умовах. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1998. – № 4. – С. 2-6.
4. Семененко Т.А. Вирусные гепатиты В и С – внутрибольничные инфекции. // Мир вирусных гепатитов. – 2001. № 9. – С.5-9.
5. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. Избранные педагогические сочинения. – Т.1. – М.: Педагогика, 1979. – С. 25-265.
6. Эпидемиология связанных с работой болезней и несчастных случаев. Десятый доклад объединённого комитета МОТ/В003 по профессиональной гигиене. Всемирная организация здравоохранения. Женева. – 1991. – 73 с.

Резюме. Причинами возникновения профессиональных заболеваний, в основном, есть нарушение культуры труда, не выполнение правил техники безопасности на рабочем месте, создание аварийных ситуаций, не использование средств индивидуальной защиты, невнимательность и др.

На уроке трудового обучения необходимо обучать учеников не только выполнять правила техники безопасности, а формировать у них рациональное гигиеническое мышление, которое направлено на воспитание способности осознать наличие вредных факторов производственной среды, источников их образования, а также необходимость применять средства защиты от этих факторов. Необходимо формировать у школьников способности к поступкам, которые позволяют не допустить производственную травму.

Ключевые слова: гигиеническая культура, профессиональные заболевания, средства индивидуальной защиты, производственная среда.

Summary. Professional diseases are mainly caused by violation of labour standards and safety regulations, appearance of emergency situations, ignoring the measures of individual protection, personal carelessness, etc.

Labour education provides awareness of labour safety and forms the rational hygienic thinking, which help to realise the harmful impact of industrial environment, the reasons of their forming, and the necessity of protection from such an impact. It is important to develop in schoolchildren the capacity to behave in a way that prevents industrial traumas.

Key words: hygienic culture, professional diseases, individual protection, industrial environment.

Одержано редакцією 15.04.2004.

УДК: 378.012 О.В. ВАЩУК

СИСТЕМА НАВЧАЛЬНИХ ЗАДАЧ ОБРОБКИ ТАБЛИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ ПАСКАЛЬ

Резюме. У статті проаналізовано труднощі вивчення команд процедурного програмування, обґрунтовано вимоги до знань та вмінь учнів при вивченні можливостей мови програмування Паскаль при опрацюванні табличної інформації, сформульовано задачі для кожного рівня навчальних досягнень учнів, згідно з критеріями їх оцінювання, представлено приклади розв'язання задач високого рівня складності у середовищі програмування ТурбоПаскаль.

Ключові слова: навчальна задача, інформатика та обчислювальна техніка, мова програмування Паскаль, опрацювання табличної інформації, критерії оцінювання та рівні навчальних досягнень учнів.

Одним з найбільш важливих факторів підвищення практичної активності учнів є використання у навчальному процесі задач різних типів. Розв'язування задач дає можливість пов'язувати навчальний матеріал з життям, розвивати самостійність мислення, наполегливість у досягненні поставленої мети [1]. При цьому, демонстрування прикладу розв'язання задачі певного типу недостатньо, вчителю необхідний набір вправ для самостійного закріплення учнем навчальної інформації з поступовим її ускладненням. Для ефективного засвоєння матеріалу слід використовувати систему навчальних задач, розроблену згідно із закономірностями розвитку пізнавального процесу учнів. Добре сформована система навчальних задач мобілізує розумову діяльність учнів, розвиває їх самостійність, творчі здібності та підвищує інтерес до навчання [3].

Важливе значення мають задачі, що спрямовані на закріплення теоретичних положень певної навчальної теми та відповідають психолого-педагогічним вимогам. Навчальні задачі необхідно komponувати так, щоб вони охоплювали структуру та логіку змісту навчального матеріалу теми, враховували рівень підготовки та індивідуальні особливості учнів, були зрозумілі учню певного вікового періоду. Важливими педагогічними вимогами впровадження задач є системність їх використання, їх групування та поступове ускладнення умови задачі з орієнтацією на розширення світогляду учнів [7].

При вивченні основ програмування (розділ „Основи алгоритмізації та програмування” [6,43]) учні знайомляться з основами технології розв'язування задач засобами мов програмування, розвивають алгоритмічне та логічне мислення. Досвід викладання курсу виявив ряд труднощів, що виявляються на етапі структурного аналізу задачі, її декомпозиції. Важливе значення при цьому відіграє зміст задачі, який впливає на сприймання учнями її умови та вимог, дозволяє виокремити початкову, допоміжну та результуючу інформацію.

Сучасний стан вивчення програмування характеризується обмеженою кількістю навчального часу на засвоєння можливостей мови програмування та математичною спрямованістю матеріалу [5]. Орієнтація вчителів на розширене вивчення учнями засобів прикладного програмного забезпечення призвела до поверхового ознайомлення учнів із командами програмування та спрямована на самостійне оволодіння прийомами програмування. Таке становище веде до зниження кількості учасників міських олімпіад з інформатики, тому що вимоги олімпіади з інформатики залишаються на рівні перевірки вмінь процедурного програмування. Так, у м. Бердянську в міських олімпіадах з інформатики у 1998 році брали участь 28 учнів з 9-11-х класів, у 2002 році – 19 учнів, у 2003 році – 12 учнів. Дана тенденція є показником зниження інтересу учнів до процедурного програмування. У зв'язку з цим особливо важливим є впровадження задач, що підвищують інтерес до вивчення мови Паскаль, мають поступове ускладнення до високого рівня та розвивають вміння роботи з командами обробки прямокутних таблиць з елементами різних типів, із записами та з файлами даних тощо.

Аналіз останніх досліджень з методики викладання курсу інформатики [5] виявив проблему недостатності необхідної кількості задач для забезпечення первинного та остаточного закріплення знань та вмінь учнів, для тематичної їх перевірки. Спрямованість задач з програмування на математичний матеріал з використанням абстрагованих об'єктів приводить до відволікання уваги від засвоєння матеріалу та сприяє неефективному його закріпленню. Так, при формулюванні задач з програмування використовують абстраговані об'єкти, такі як „ a_i , ..., a_n ”, „ j -компонент”, „кількість m ” тощо. Однак абстраговане мислення підлітків ще перебуває в стадії свого становлення. На початковому етапі вивчення матеріалу слід уникати задач з абстрагованими даними, використовувати конкретні значення, формулювати зміст задачі з різноманітної тематики згідно з предметними інтересами учнів.

Представимо розроблену нами систему задач, яка використовується в курсі інформатики при вивченні можливостей опрацювання табличної інформації на мові програмування Паскаль. Задачі можуть бути використані вчителем як на етапі закріплення матеріалу, так і на етапі перевірки знань. Відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів задачі групуються на початковий, середній, достатній та високий рівні [6,67].

ЗМІСТ

1. <i>Сіончук О.В.</i> Прогресивні освітянські ідеї XVII-XVIII століття в Києво-Могилянській академії.....	3
2. <i>Гордії Н.М.</i> Історичний погляд на дитячу літературу в педагогічній журналістиці другої половини XIX-початку XX століття	6
3. <i>Омельчук В.В.</i> Освітні ініціативи Тадеуша Чацького	9
4. <i>Тютюнник Л.І.</i> Теоретичні засади українознавчої роботи з дітьми	11
5. <i>Бондарик М.В.</i> За традиціями рідного краю	15
6. <i>Іванова Л.І.</i> Аналітико-синтетична діяльність молодших школярів на уроках читання	17
7. <i>Шутяк В. Г. , Шутяк О. Ф.</i> Інтеграція змісту навчального матеріалу в початкових класах	21
8. <i>Гоголь Н.В.</i> Емоційно-оцінна діяльність молодших школярів на уроках читання.....	25
9. <i>Хом'як І.М.</i> Методика експериментального навчання орфографії	30
10. <i>Антончук О.М.</i> Дидактичні основи вправ з орфографії у 5-7 класах.....	35
11. <i>Хоронджевський О.М.</i> Формування гігієнічної культури у школярів основної школи в процесі трудового навчання – запорука профілактики професійних захворювань	38
12. <i>Ващук О.В.</i> Система навчальних задач обробки табличної інформації при вивченні мови програмування Паскаль	41
13. <i>Корейчук М.П.</i> Педагогічні умови організації і керівництва шкільним інструментальним ансамблем.....	47
14. <i>Климчик Т.В.</i> Народно-пісенна творчість як засіб формування морально-духовних цінностей учнів на заняттях хорового колективу.....	50
15. <i>Бех М.І.</i> Спільна діяльність школи та вузу як педагогічна система формування у старшокласників образу Я-професіонал	52
16. <i>Перебудова В.І.</i> Активізація самостійної роботи майбутніх учителів трудового навчання при вивченні дисципліни „Основи стандартизації та управління якістю”.....	55
17. <i>Загородня Л.П.</i> Застосування методів активізації навчальної діяльності у процесі професійної підготовки майбутнього вихователя.....	58
18. <i>Янцур М.С.</i> Тестовий контроль рівня методичної і профорієнтаційної підготовки майбутніх учителів трудового навчання	60
19. <i>Голіяд І.С.</i> Дидактичний аналіз методичного забезпечення курсу креслення в закладах освіти України.	66
20. <i>Кирильчук Ю.В.</i> Дослідження ефективності педагогічних ігор у підготовці вчителів креслення	71
21. <i>Козяр М.М.</i> Педагогічні аспекти застосування сучасних інноваційних технологій в графічній підготовці студентів	75
22. <i>Сингаївський Д.В.</i> Формування технічного стилю мислення шляхом забезпечення раціональної послідовності використання в педагогічному процесі навчальних творчих технічних задач	78
23. <i>Жигір В.І.</i> Проблеми організації педагогічної практики студентів	83
24. <i>Пальчевський С.</i> Сугестологічна майстерність соціального педагога	87
25. <i>Джура О.Ф.</i> Новизна педагогічної концепції Б.Л. Яворського через організуючі принципи концепції музичного твору	90
26. <i>Буцяк В.І.</i> Мотиваційно-спонукальний компонент стилевідповідної підготовки студентів-піаністів	94
27. <i>Турко Н.Є.</i> Використання інноваційних методів „Шкіл гри на бандурі” в підготовці вчителів музики	97
28. <i>Самалюк І.Й.</i> До питання про формування поліфонічного мислення студентів-баяністів	99
29. <i>Останчук М.М.</i> Про розробку спецкурсу „Українська фортепіанна культура XVII-XX століть” для студентів музичних факультетів вищих навчальних закладів	102
30. <i>Ярмак Т.М.</i> До проблеми формування в класі фортепіано навичок виконання поліфонічних творів Й.С. Баха	105
31. <i>Терлецький М.М.</i> Шляхи підвищення якості підготовки музиканта-духовика до його оркестрової діяльності	109
32. <i>Федоряк Л.М.</i> Развитие познавательной активности студентов в условиях применения современных информационных технологий	113
33. <i>Рябоконе О.</i> Оптимізація неперервної іншомовної самопідготовки менеджерів зовнішньо економічної діяльності як актуальна проблема лінгводидактичної теорії і практики.....	116
34. <i>Коломієць М.Б.</i> Престиж професії вчителя в сучасних умовах	121
35. <i>Харламенко В.Б.</i> Використання вчителями трудового навчання освітніх технологій – основа для розвитку творчої особистості учня.	124
Відомості про авторів	128

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 28

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 20.04.2004 р. Підписано до друку 30.04.2004 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 19,75. Обл. вид. арк. 20,05. Замовлення № 32/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах
освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 28. — Рівне: РДГУ, 2004.
— 132 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20